

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 8

van **JEREMIE VANECKHOUT**

datum: 2 oktober 2020

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Lokale besluitvorming - Betrokkenheid burgers

Artikel 304 van het decreet Lokaal Bestuur stelt dat "de gemeenteraad (...) een beleid (voert) op het vlak van de betrokkenheid en de inspraak van de burgers of van de doelgroepen,"

Dat is geheel terecht. Lokale besturen, met inbegrip van districtsbesturen, zijn per definitie het meest nabije bestuursniveau. Gemeentelijke beslissingen zijn voor de burgers heel tastbaar en omgekeerd bereiken bezorgdheden van de inwoners heel snel de voelsprietten van de raadsleden.

Wanneer we de kloof met de burger willen dichten en het vertrouwen in het politieke systeem willen herstellen of versterken, ligt de basis op het lokale niveau. En op veel plaatsen wordt dit nu al volop ter harte genomen. Op veel plaatsen wordt er gewerkt met burgerbegrotingen, gaan er uitgebreide participatietrajecten vooraf aan besluitvorming, is er een vragenkaartje voorafgaand aan de gemeenteraad enzovoort.

De vraag is nu hoe ver die betrokkenheid van de burger kan doordringen in de lokale besluitvorming. Waar botst ze op decretale grenzen? Gemeenteraden en districtsraden zijn immers democratisch verkozen besturen en kregen dus het vertrouwen en de opdracht om de kiezers te vertegenwoordigen, proportioneel volgens de verkiezingsuitslag.

1. Kunnen gemeenteraden, districtsraden of commissies binnen het decreet Lokaal Bestuur worden opengesteld voor niet-raadsleden, niet enkel om te komen luisteren maar ook om vragen te stellen? In hoeverre kunnen zij deelnemen aan discussies?
2. Hoe ruim kan de adviserende rol van deskundigen worden ingevuld? Kunnen deskundigen die gehoord worden in bijvoorbeeld een raadscommissie actief participeren in een politieke discussie?
3. Kunnen vertegenwoordigers van officiële adviesorganen actief deelnemen aan discussies binnen een raadscommissie? Kunnen middenveldorganisaties, buurt- of actiecomités dat?
4. Maakt het hierbij een verschil uit of het gaat om een decretaal verplichte commissie dan wel een bijzondere commissie die werd geïnstalleerd puur om raadsleden (en burgers) te informeren? Maakt het een verschil uit of er al dan niet gestemd wordt op de commissievergadering?

5. Lokale besturen hebben de decretale opdracht om een regeling uit te werken over het recht van de inwoners om voorstellen en vragen op de agenda van de gemeenteraad te zetten, maar het puur agenderen is uiteraard vrijblijvend.

In hoeverre is er garantie op nadere betrokkenheid van die inwoners? In welke mate wordt de laagdrempeligheid van dit recht bewaakt?

6. Welke experimenteerruimte heeft een lokaal bestuur om participatiemomenten met burgers in te bedden binnen de officiële bestuursorganen zoals gemeente- of districtsraadscommissies?
7. Zijn er potentiële juridische bezwaren bij beslissingen die binnen een dergelijk experimenteel overlegmodel genomen worden door de raadsleden?
8. Plant de minister extra initiatieven om de bijdrage van inwoners in onze lokale democratische organen te versterken?

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD

op vraag nr. 8 van 2 oktober 2020

van **JEREMIE VANEECKHOUT**

1. Artikel 304 van het decreet over het lokaal bestuur bevat een kaderregeling waarbij het lokaal bestuur - via reglement - participatiemogelijkheden kan uitwerken afgestemd op de eigen noden en gebruiken. De mogelijkheid van burgers om voorstellen en vragen op de agenda van de raden in te schrijven of verzoekschriften in te dienen bij de organen van de gemeente, is decretaal gegarandeerd.

Bij het uitrollen van participatietrajecten kan niet geraakt worden aan de decretaal geregelde organisatie en bevoegdheden van de raden. De politieke beraadslaging en besluitvorming is met andere woorden het prerogatief van het politieke orgaan.

Dat neemt niet weg dat er binnen het kader van artikel 304 talrijke uiteenlopende mogelijkheden zijn om burgers een kritische stem te geven of een input te laten geven bij het voorbereiden en/of uitvoeren van het beleid. Zo verwijst uzelf al naar burgerbegrotingen of een vragenuurtje voorafgaand aan de gemeenteraad. Infosessies, inspraak- en debatavonden of burgerpanels zijn andere voorbeelden. Ook bestaat er een waaier aan initiatieven die toegespitst zijn op de lokale situatie of een voorliggend project. Daarnaast winnen digitale technologieën om burgers meer inspraak te geven, of een combinatie van online en offline tools, aan belang. De meeste lokale besturen tonen zich zeer creatief in hun aanpak om een brede en diverse groep burgers laagdrempelig te betrekken.

- 2-3. De organisatie en taakstelling van de gemeenteraadscommissies is geregeld in artikel 37 van het decreet over het lokaal bestuur. De commissies bestaan uit gemeenteraadsleden en hebben als taak de besprekingen in de gemeenteraadszittingen voor te bereiden, advies te verlenen en voorstellen te formuleren over de wijze waarop vorm wordt gegeven aan de inspraak van de bevolking telkens als dat voor de beleidsvoering wenselijk wordt geacht. De gemeenteraadscommissies hebben dus een specifieke taak in het kader van burgerparticipatie. Raadsleden kunnen bijgevolg inhoudelijke vragen stellen aan deskundigen om hun visie en/of analyse toe te lichten. De deskundigen worden niet betrokken bij het politieke debat en de politieke besluitvorming.

Voor vertegenwoordigers van adviesorganen, middenveldorganisaties, buurt- of actiecomités geldt een gelijkaardige redenering. Zij kunnen via verschillende platformen opinies kenbaar maken, pro's en contra's formuleren, aanbevelingen formuleren voor beleidsvraagstukken en/of beleidsvoorstellen evalueren, maar zij kunnen binnen het kader van de huidige regelgeving niet actief participeren aan het politieke (representatieve) beleids- en besluitvormingsproces.

4. Zoals vermeld in mijn antwoord op vragen 2 en 3, kunnen gemeenteraadscommissies deskundigen en belanghebbenden horen, maar hebben deze geen rol in het politieke debat en de besluitvorming. Of er al dan niet gestemd wordt op de commissievergadering is niet relevant.

In uw vraag verwijst u naar andere mogelijke commissies die worden geïnstalleerd puur om raadsleden en burgers te informeren. Ik ga ervan uit dat u doelt op overlegstructuren die niet vallen onder de toepassing van artikel 37 van het decreet over het lokaal bestuur. In dat geval kan dergelijke commissie of vergadering begrepen worden als een ander initiatief in de zin van artikel 304 §4 van het decreet over het

lokaal bestuur. Het is dan aan de gemeenteraad om bij reglement de mogelijkheden, regels en afspraken hiervoor vast te leggen.

5. Het recht van inwoners om voorstellen en vragen op de agenda van de gemeenteraad te zetten zat reeds vervat in het gemeentedecreet. Het gemeentedecreet bepaalde strikte voorwaarden waaraan dergelijk verzoek van de inwoners moest voldoen zoals bijvoorbeeld gesteund zijn door een minimum aantal inwoners, welomschreven vormvereisten of een na te leven termijn bij indiening.

In het decreet over het lokaal bestuur werden deze vereisten niet hernomen, precies om de besturen de mogelijkheid te bieden om een soepeler kader vast te stellen en deze participatie-instrumenten eenvoudiger en toegankelijker te maken. Het behoort dus tot de autonomie van het lokaal bestuur om de nadere regels hieromtrent te bepalen. Ik heb er vertrouwen in dat zij dit op een weloverwogen manier doen. Wanneer er toch een probleem zou rijzen over de voorwaarden die bij reglement door de gemeenteraad worden vastgesteld, kan klacht ingediend worden bij de toezichthoudende overheid.

- 6-7. Wat de mogelijkheden betreft om participatiemomenten met burgers in te bedden binnen de officiële bestuursorganen zoals gemeente- of districtraadscommissies, verwijs ik naar mijn bovenstaande antwoorden. Bij het vormgeven van participatietrajecten kunnen de bepalingen van het decreet over het lokaal bestuur niet terzijde geschoven worden. De samenstelling en bevoegdheden van de organen van het lokaal bestuur zijn decretaal verankerd. Beslissingen kunnen enkel genomen worden door het daartoe bevoegde politieke orgaan.

8. Het is mijn ambitie om door het aanreiken van systematische inzichten op basis van wetenschappelijk onderzoek en door het opschalen en verduurzamen van goede praktijken de lokale besturen ten volle hun rol als laboratoria van burgerparticipatie te laten opnemen. In 2020 zijn daartoe stappen gezet. De volgende jaren zal hierop worden voortgebouwd.

Het Labo Lokale Burgerparticipatie, dat door VVSG in partnerschap met ABB wordt georganiseerd, startte in 2020 en loopt tot eind 2022. Na inventarisatie, analyse en communicatie van lokale praktijken rollen we in 2021 drie experimentlijnen uit waarvan het 'right to challenge' er één zal zijn.

Daarnaast is er een internationale vergelijkende studie lopende, die wordt uitgevoerd door de KU Leuven, het Instituut voor de Overheid. De focus ligt op een vergelijkende beschrijving van evoluties in en innovaties van de lokale representatieve democratie, met specifieke aandacht voor hoe de representatieve democratie zich verhoudt tot innovatieve participatieve elementen. Ik verwacht het volledige rapport tegen het einde van dit jaar. Daaruit zal blijken in welke mate de onderzochte innovatieve praktijken uit het buitenland of andere regio's een inspiratie kunnen zijn voor Vlaanderen.

Tot slot wordt er in de oproep voor het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing die de Vlaamse Regering goedkeurde op 17 juli 2020, een onderzoekstraject vooropgesteld over lokale democratie (tijdspad 2021-2025). Ik zal de Vlaamse Regering hierover adviseren in de loop van oktober. Indien erkend, worden met de onderzoeksinstelling(en) jaarprogramma's afgesproken gericht op de ondersteuning van lokale besturen als laboratoria van burgerparticipatie, met aandacht voor vernieuwingen in de beleidsparticipatie en in de co-creatie en coproductie van publieke dienstverlening.